Ponazoritev zveznosti funkcije

Boštjan Kuzman

Tokratni prispevek je namenjen predvsem tistim, ki se srečujejo z učenjem ali poučevanjem matematike v srednji šoli ali v začetnih letnikih naravoslovnih študijskih programov. Pri obravnavi realnih funkcij običajno omenimo pojem zveznosti. Za marsikoga v praksi povsem zadošča naivna definicija, da je funkcija na nekem intervalu zvezna, če je njen graf »nepretrgana« krivulja, oz. če lahko graf skiciramo, ne da bi dvignili svinčnik s papirja. Natančnejšo definicijo zveznosti s pomočjo količin ε in δ pa je v sodobni jezik matematične analize vpeljal nemški matematik Karl Weierstrass (1815-1897), ki je nadaljeval delo Augustina Louisa Cauhyja (1789-1857) in Bernarda Bolzana (1781-1848). Ta precej bolj abstraktna definicija mnogim povzroča preglavice, zato jo bomo ponazorili z izdelavo ustreznega apleta v GeoGebri. Tovrstne ponazoritve seveda danes zlahka najdemo že izdelane na spletu, vendar ima samostojna izdelava svoj čar, posebej, če se je dijaki in študentje lotijo sami.

Weierstrassova definicija zvezne funkcije se glasi takole. Naj bo $I \subseteq \mathbb{R}$ neki odprti interval in naj bo $f : I \to \mathbb{R}$ neka realna funkcija, definirana na tem intervalu. Funkcija je *zvezna v točki* $a \in I$, če za vsako pozitivno število $\varepsilon > 0$ obstaja tako pozitivno število $\delta > 0$, da za vsak $x \in I$ z lastnostjo $|x - a| < \delta$ velja $|f(x) - f(a)| < \varepsilon$.

Definicijo bomo najprej ponazorili na primeru funkcije $f(x) = \sin(x)$.

- V kot risalne površine postavimo drsnika ε in δ, ki zavzameta vrednosti od 0 do 1 z majhnimi koraki 0,01.

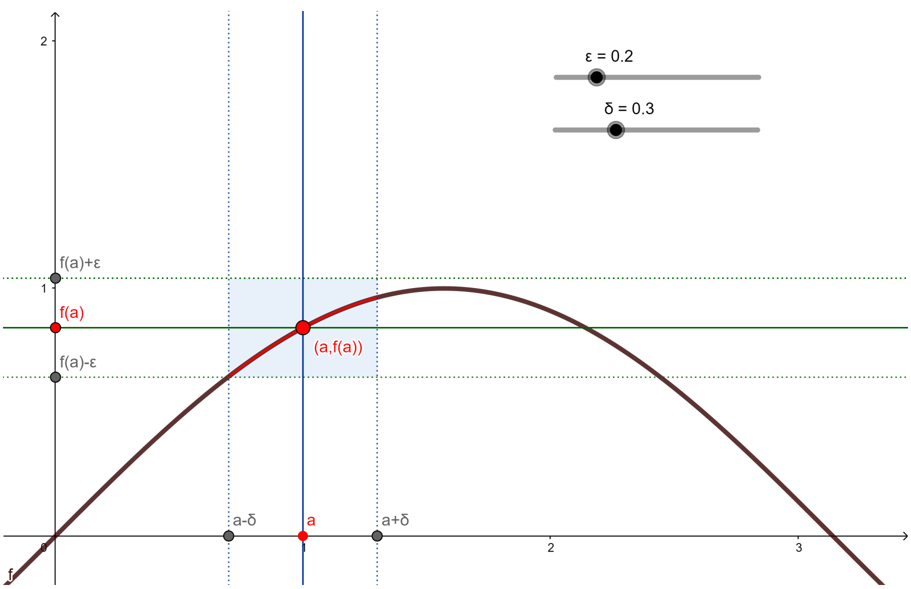

SLIKA 1.
Na sliki je graf funkcije $f(x) = \sin(x)$. Za vrednost $\varepsilon = 0.2$ v označeni točki $a = 1$ zadošča izbrati vrednost $\delta = 0.3$, pa bo za vsak x v modrem pasu (kjer je $|x - a| < \delta$) vrednost $f(x)$ ležala v zelenem pasu (kjer je $|f(x) - f(a)| < \varepsilon$). Za manjši $\varepsilon = 0.1$ pa je potrebno nekoliko zmanjšati tudi δ, sicer rdeči segment funkcije uide iz zelenega pasu.

- Vnos `f(x)=sin(x)` nariše graf funkcije (lahko poskusimo tudi s kakšno drugo funkcijo).
- Z orodjem *Dodaj točko* izberemo poljubno točko A na x-osi. Njeno x koordinato označimo z `a=x(A)`. Nato označimo `b=f(a)` in ustvarimo novi točki `B=(0,b)` in `C=(a,b)`, ki ležita na osi y oz. na grafu funkcije. Prikaz imen točk A, B, C zamenjamo z napisi a, $f(a)$ in $(a, f(a))$.
- Narišimo tri navpične premice z ukazi `x=a`, `x=a+`δ, `x=a-`δ, in 3 vodoravne premice z ukazi `y=b`, `y=b+`ε, `y=b-`ε. Premice lahko obarvamo tako, da so navpične modre, vodoravne zelene, srednja pa je črtkana.
- Pravokotnik s koordinatami $(a-\varepsilon, b-\delta)$, $(a+\varepsilon, b-\delta)$, $(a+\varepsilon, b+\delta)$, $(a-\varepsilon, b+\delta)$ narišemo z ukazom `Mnogokotnik` in nekoliko osenčimo.
- Z dodajanjem točk in ustreznim označevanjem lahko označimo tudi vrednosti $a \pm \delta$ in $f(a) \pm \varepsilon$ na koordinatnih oseh.
- Vnos `If(a-`δ`<x<a+`δ`,f)` nariše segment funkcije f, definiran na intervalu $(a-\delta, a+\delta)$, ki ga lahko pobarvamo z drugo barvo.

Zdaj preizkusimo delovanje ponazoritve tako, da za izbrano točko a na osi x pri različnih vrednostih ϵ poiščemo ustrezen δ, da je izpolnjen pogoj iz definicije.

Če smo aplet izdelali po teh navodilih, lahko zdaj v algebrskem oknu na enostaven način spremenimo predpis za funkcijo $f(x)$ in opazujemo obnašanje še drugih funkcij, npr. kvadratne funkcije `f(x)=x`^{2} ali stopničaste funkcije `f(x)=If(x<0,1,0)`, ki je nezvezna v $a = 0$. Že izdelani aplet, pri katerem lahko z drsnikom izbirate med nekaj pripravljenimi funkcijami, lahko preizkusite na spletnem naslovu `www.geogebra.org/m/ywvearkd`.

× × ×

↓↓↓

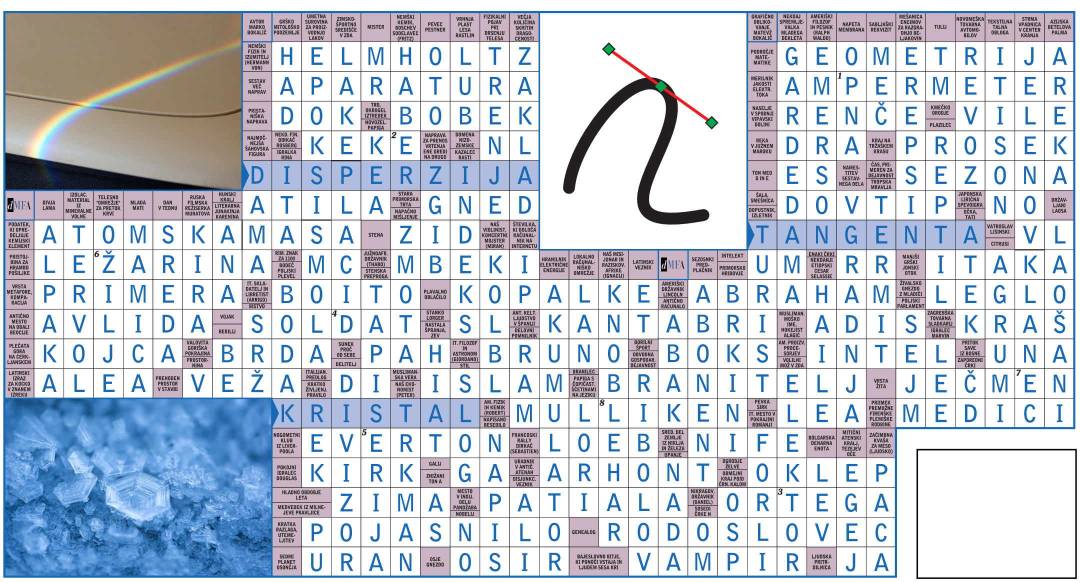

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE PRESEK 49/2

→ Pravilna rešitev nagradne križanke iz druge številke Preseka letnika 49 je **Pet dežel**. Med pravilnimi rešitvami smo izžrebali naslednje reševalce: Anžeta Mihelčiča iz Kresnic, Igorja Veselinovića iz Ljubljane in Marijano Marinšek iz Celja, ki bodo nagrade prejeli po pošti.

× × ×